

Adolescència

L'explorador reprimit

Jaume Funes

Pensar i decidir

Mentre la campanya electoral arribava a la seva fi, a Catalunya celebràvem el Dia de la Ciència a les Escoles. Un centenar d'investigadors vam anar pels instituts a explicar als adolescents què vol dir interrogar-se de manera científica sobre algun aspecte de la realitat que ens envolta. Com a personatge que s'interroga sobre l'adolescència vaig dialogar amb l'alumnat de 4rt d'ESO de l'IES Leonardo Da Vinci de Sant Cugat. Els seus professors havien proposat unir algunes preocupacions de la seva vida amb el treball de recerca i per això la meua conversa tenia com a títol "Com puc descobrir si val la pena usar drogues?" La proposta era simple: també per decidir i actuar a la seva vida havien de fer servir els criteris bàsics del pensament científic que estaven aprenent a l'escola. D'entrada, es tractava de fer-los veure com sovint les persones, quan no saben per què passen les coses o per què se senten d'una o altra manera, consulten l'horòscop, creuen que és la voluntat d'algun Déu o els dona per pensar que és el destí. En el món adolescent, en canvi, alguns es refien de les opinions que els col·legues pen- gen al YouTube o al Facebook.

També es fan preguntes

Però també hi ha qui es fa preguntes i es para a pensar. Ells i elles havien de ser d'aquests. Estaven estudiant, aprenien a pensar, estaven interessats per saber. Per això, prendre decisions sobre usar drogues o sobre qualsevol altre aspecte important de la seva vida havia de seguir les mateixes regles. Fer-ho rigorosament, científicament, suposava, en primer lloc, considerar que tot fenomen ha de tenir una explicació racional malgrat que no sempre sabem o podem trobar-la. També, que no podem renunciar a pensar i això vol dir que cal buscar arguments, dades, experiències, resultats per tenir una opinió. Que els sentiments i les vivències també serveixen, però que hem de saber descobrir-los i valorar-los perquè no ens juguin una mala passada. Finalment, que els arguments d'un altre ens poden ser útils però hem d'estudiar la seva autoritat. També podem i hem d'aprendre de la pròpia experiència, però cal parar-se a descobrir-la i pensar-la. En acabar, al passadís, la professora va preguntar a una alumna què havia après. Més o menys, va respondre: que abans de consumir he de saber més i que, després, sóc jo qui he de decidir. Havia après, per tant, a pensar amb més rigor la seva vida.

Jaume Funes és psicòleg, educador i periodista

Barallar-se o negociar?

La relació pares-fills

Valorar, entendre i apreciar són les claus de l'èxit

AINHOA BOIX
FOTO: GETTY IMAGES

P els estudis, per les tasques domèstiques, per les sortides nocturnes i per la manera de contestar. Els principals motius de baralla entre els pares espanyols i els seus fills adolescents es resumeixen en aquests quatre ítems. Així es dedueix de l'informe *Pares i fills en l'Espanya actual*, del catèdràtic de sociologia de la Universitat Autònoma de Madrid Gerardo Meil per a la Fundació La Caixa, un dels pocs estudis que analitza l'evolució del model tradicional de família a l'Estat i que avui, 6 anys després de la seva publicació, segueix mantenint-se vigent i presentant-se com a referent per comprendre les relacions afectives i de poder entre progenitors i fills. I així ho confirmen també la psicòloga especialitzada en conducta infantil i adolescent d'APAI Atenció Psicològica, Ana Borja, i la seva col·lega de professió Alicia Pérez, directora de la Clínica de Psicologia López de Fez, dues expertes en contacte continu amb pares i joves que, després d'intentar solucionar sense èxit les seves divergències familiars, acudeixen a elles buscant ajuda i mediació.

"Les baralles entre pares i fills estan molt estandarditzades i se solen centrar en les llibertats i obligacions del menor", indica Borja des de la seva consulta de València. Unes responsabilitats que, en el món adolescent, es tradueixen a mantenir neta i ordenada l'habitació, parar i desparar taula, fer els deures, estudiar i tornar a casa a l'hora estipulada i que, segons aquesta psicòloga, haurien d'introduir-se en el si familiar des de la infància i de manera proporcional a l'edat del nen. "Si des que tinc 6 o 7 anys vaig assumint obligacions a dins de casa, serà més fàcil que aquesta actitud responsable perduri en l'adoles-

NEGOCIAR. El diàleg i fixar límits i normes bàsiques pot ajudar a reduir les baralles paternofiliars.

cència. Però si sempre m'ho han fet tot, perquè era més ràpid o perquè em veien molt petit, resultarà més difícil que les assumeixi com a normals als 13 anys".

De la mateixa opinió és Alicia Pérez, que estableix el mateix protocol d'actuació per a les obligacions domèstiques que per a les escolars i recorda que, en els últims anys de l'ESO i en el batxillerat, és quan es comencen a registrar els primers indicis de fracàs escolar i quan la falta d'organització i disciplina acadèmica es fa evident.

Comunicar amb afecte

Però perquè el nen assumeixi des de ben petit aquestes i altres normes i límits i ho faci de manera saludable i enriquidora és necessari que es transmetin sempre des de l'afecte i, com indica la directora de l'Institut Valencià de Pedagogia Creativa, Mar Sánchez Marchori, "a partir de tècniques com l'acompanyament, la guia física i les abraçades i les

mirades de complicitat després d'una conducta correcta". I no només això: és imprescindible que aquesta dinàmica es mantingui durant l'adolescència, incentivant la comunicació amb els fills i creant espais on les tensions que es puguin generar en el dia a dia -independentment de la seva intensitat o rellevància- deixin lloc al diàleg i a l'harmonia. Per què? Perquè és, justament, en l'etapa que va dels 11 als 19 anys quan el jove es descobreix com a ser independent, comença a definir la seva identitat i ho fa, la major part de les vegades, enfrontant-se als que fins a aquest moment eren el seu model a seguir, els seus pares, i buscant l'acceptació del seu grup d'iguals i nou referent, els amics. Un canvi de rols que si no es gestiona correctament, és a dir, a través de l'escolta atenta, de les emocions i del respecte, pot crear murs cada vegada més alts i indestructibles entre pares i fills.

"En la mesura que els nostres fills se sentin entesos, valorats i ben volguts tindran més present l'opinió dels pares i buscaran menys la del grup d'iguals, que, com que té menys experiència, serà de menys qualitat que la que puguem aportar nosaltres", explica la directora de la Clínica de Psicologia López de Fez de València. I què significa exactament *entendre*? Doncs que els pares, encara que creguin que els seus fills no tenen la raó, han de permetre que exposin els seus arguments i han de ser capaços de posar-se en el seu lloc, evitant la desqualificació i potenciant la negociació. "És molt important que ens posem en el lloc dels nostres fills, encara que ens resulti difícil. I, sobretot, és molt important que no establim lluites de poder, perquè ells sempre arriscaran més que nosaltres", conclou la psicòloga Ana Borja. —

Adolescència

Una etapa que passa

Malgrat les freqüents comparacions, l'adolescència no és una malaltia contagiosa. És una etapa de canvis fisiològics que repercuteixen directament en les emocions dels joves i en la formació de la seva identitat i personalitat, i que té, com a principal característica, l'enfrontament amb els pares com a manera de reafirmació personal. I això, a més de normal, és imprescindible per a la seva transició cap a l'edat adulta. Però això no significa que sigui fàcil d'assimilar. Els progenitors senten que en aquest xaval irascible i reservat no hi ha rastre del seu fill. No obstant això, la psicòloga Ana Borja dona un fil d'esperança als pares: "Els fills són com un bumerang. De petits estan molt prop teu i a l'adolescència s'allunyen. Però tornaran".